

Het actieplan **Best passende zorg voor kwetsbare jongeren (BGZJ, 2019)** heeft als doel het verbeteren, voorkomen en verkorten van opname in de JeugdzorgPlus aan de hand van 14 speerpunten (zie BGZJ, 2019). Dit doel wordt gemonitord met de StroomOP Monitor. Om deze monitor goed in te richten is het van belang om meer kennis te verkrijgen over wat er in de hulpverlening bevorderend dan wel belemmerend werkt bij het verbeteren, voorkomen en verkorten van de JeugdzorgPlus. Aan de hand van casuïstiektafels en interviews met professionals uit de JeugdzorgPlus is besproken wat er goed gaat in de hulpverlening, en de organisatie van de jeugdhulp, en wat niet, en waarom? Leren van casussen geeft belangrijke en verdiepende input voor de monitoring en vervolgstappen in het uitzetten van zorgtrajecten bij jongeren. Bij twee JeugdzorgPlus instellingen heeft een casuïstiektafel plaatsgevonden, waarin meerdere casussen zijn besproken. De uitkomsten van deze casuïstiektafels zijn getoetst bij twee andere JeugdzorgPlus instellingen waarbij aan de hand van interviews met professionals is nagegaan of de uitkomsten herkenbaar waren en of er nog aanvullende belemmerende en bevorderende factoren konden worden genoemd. De uitkomsten van de casuïstiektafels en de interviews worden hieronder beschreven met hierbij de kanttekening dat het een beperkt aantal respondenten betreft en het alleen het perspectief van de professional vertegenwoordigt. Dit moet meegenomen worden bij de interpretatie van de resultaten.

Belemmerende factoren

1

De overgang van een verblijf in de JeugdzorgPlus naar ambulante behandeling verloopt niet altijd soepel

'Het zou mooi zijn als we echt voor de JeugdzorgPlus meer JeugdzorgPlus-ambulant gaan denken. Je ziet heel vaak dat de bruggen naar andere partners met ambulante modules niet goed gaan' (professional JeugdzorgPlus).

Ambulante behandelingen worden in de JeugdzorgPlus op verschillende manieren ingezet: soms wordt het tijdens verblijf ingezet om een plaatsing te verkorten, soms wordt het ingezet als de jongere klaar is om naar huis te gaan maar er in het systeem nog ondersteuning nodig is. Desondanks lijkt het creëren van een passend ambulant aanbod en de samenwerking hierin met ketenpartners soms moeizaam te verlopen. Daarnaast is het vanuit financiële kaders soms niet mogelijk om al te starten met een intensief ambulant traject tijdens verblijf omdat er geen dubbele beschikking wordt afgegeven die hiervoor nodig is.

2

Jongeren worden in de JeugdzorgPlus geplaatst zonder dat er voorafgaand voldoende hulpverlening heeft plaatsgevonden

'Deze jongere was zeer bereid om mee te werken en in gesprek te gaan met de hulpverlener, dit had ook eerder en ambulant gekund, zowel diagnostiek als behandeling' (professional JeugdzorgPlus).

Veel jongeren worden met een spoedmachtiging in de JeugdzorgPlus geplaatst. De problematiek bij jongeren, en in het gezin, heeft zich dan al kunnen opbouwen terwijl er vaak al signalen waren dat het niet goed gaat. Het tijdig inzetten van (intensieve) ambulante behandeling kan een gesloten plaatsing voorkomen. Volgens een geïnterviewde komt het regelmatig voor dat er te weinig is ingezet en bijvoorbeeld lichtere programma's zijn overgeslagen. Er zijn voorbeelden waar kinderen eerder geholpen hadden kunnen worden op het moment dat er nog mildere klachten waren. Ook komt het voor dat hulpverleningsinstanties niet aan een ambulant traject of open plaatsing durven of kunnen beginnen waardoor een jongere onnodig in de JeugdzorgPlus terecht komt.

3

Er zou sneller met een gezins/procesdiagnostisch onderzoek moeten worden gestart

'Veel jongeren geven aan dat er in het voorveld niet echt naar hen geluisterd is. En dat wat zij hebben verteld, bij bijvoorbeeld een risicotaxatie, uit zijn verband is gehaald. Aan de andere kant: wij hebben geen beeld van hoe de crisis ervaren is door jeugdbeschermers, dus dat kun je ook niet goed beoordelen' (professional JeugdzorgPlus).

Het is bij een JeugdzorgPlus plaatsing waardevol om, zeker op crisisplekken, de tijd en rust te nemen om een gedegen analyse en een goed gezinsdiagnostisch onderzoek te doen. In de complexiteit en hectiek van een opname in de JeugdzorgPlus is de neiging om snel van start te gaan met behandeling zonder een duidelijk beeld te hebben van wat er aan de hand is en wat er in het verleden is gebeurd. Wat verder opvalt is dat er voorafgaand aan plaatsing in de JeugdzorgPlus vaak sprake is geweest van classificerende diagnostiek in plaats van verklarende diagnostiek, waardoor bepaalde verklaringen over het hoofd zijn gezien zoals bijvoorbeeld trauma. Doordat gezinnen van crisis naar crisis gaan en er geen goede diagnostiek heeft plaatsgevonden, staat de crisisbeheersing voorop. Eén van de geïnterviewden noemt als voorbeeld dat er in hun organisatie wordt gewerkt met een schematherapeutisch leefklimaat en er direct bij opname gestart wordt met het afnemen van schemavragenlijsten. Hiermee krijgt men een beeld van het kind zijn/haar perceptie van de wereld, wat voor de contactbasis bij de start al een goed houvast geeft.

4

Het is belangrijk om goed te kijken welke onderzoeken er worden inzet en wat het oplevert voor de jongere

'Het verdwijnt vaak in een la en is alleen maar handig voor Bureau Jeugdzorg of een vervolgplek om de juiste feiten te hebben, maar hoe functioneel is een psychologisch onderzoek voor een kind?' (professional JeugdzorgPlus).

Het belang van bepaalde onderzoeken is niet altijd duidelijk. Een Psychologisch Onderzoek (PO) is bijvoorbeeld nodig voor Bureau Jeugdzorg, maar het duurt vaak maanden tot dit is uitgewerkt en behandeling van start kan gaan. Er wordt door de geïnterviewden genoemd dat in sommige gevallen inderdaad een PO nodig is om de juiste behandeling te kunnen uitzetten, maar dat dit niet altijd het geval is. Te snel starten met een PO heeft ook als nadeel dat een jongere nog niet geland is op de groep en gedragsobservatie nog niet mogelijk is. Het is dus van belang dat bij elk kind goed wordt gekeken of en wanneer een PO nodig is.

5

De JeugdzorgPlus is niet voor alle jongeren een geschikte plek

'Je kunt je ook afvragen of we het nu niet kunnen of dat we onszelf niet voldoende hervormd hebben om het te kunnen' (professional JeugdzorgPlus).

De JeugdzorgPlus is niet altijd passend en kan verharding/verergering van gedrag en problematiek veroorzaken, zo noemen een aantal respondenten. Zeker voor bijvoorbeeld jongeren met chronische problematiek en/of een Licht Verstandelijk Beperking (LVB) is over het algemeen specifieke, langdurige, kleinschalige zorg nodig en is een grote JeugdzorgPlus groep ontoereikend, aldus een aantal respondenten.

Ook is het vaak zoeken naar een passend aanbod voor bepaalde kinderen met psychische problematiek. Als het in de GGZ niet voldoende veilig is (voor kind en/of omgeving), wordt dikwijls gekozen voor opname in de JeugdzorgPlus, maar die is vaak niet voldoende toegerust op de specifieke problematiek. Daarnaast is de vraag of deze jongeren überhaupt gesloten zouden moeten worden opgenomen, en niet juist beter in een ander kader behandeld en begeleid moeten worden. Als bij psychiatrische problematiek wel wordt gekozen voor JeugdzorgPlus, dan zou de behandeling bij voorkeur gezamenlijk met de GGZ moeten worden vormgegeven.

6

Het ontbreekt aan passend vervolgaanbod in zorg en onderwijs

'Vaak zie je ook dat rapportages uit eerdere periodes waarin het heel slecht ging met de desbetreffende jongere de overhand blijven voeren. Daar is nog wel winst te behalen: focus je op de ontwikkeling in plaats van op het verleden' (professional JeugdzorgPlus).

De indruk is dat overplaatsingen naar vervolgplekken voorheen gemakkelijker waren, aldus een respondent. Een passende onderwijsplek is vaak lastig te vinden, omdat veelal pas laat bekend is waar een jongere naartoe uitstroomt. Ook het organiseren van goede huisvesting na de JeugdzorgPlus mislukt nogal eens, waardoor jongeren terugkomen bij gebrek aan een volgend alternatief, of langer blijven dan nodig is. Open groepen zijn vaak onvoldoende toegerust op jongeren met meervoudige complexe problematiek en het lijkt vooral voor deze groep lastig om een plek voor begeleid zelfstandig wonen te vinden. Of instellingen durven een jongere niet op te nemen vanwege de problematiek. Hierdoor ontstaat een situatie waarin instellingen voor JeugdzorgPlus, waar mogelijk, zelf mogelijkheden creëren voor jongeren om een vervolgstap te zetten.

Bevorderende factoren

1

Consultatie bij JeugdzorgPlus ter voorkoming van een plaatsing

'Het zou een toegevoegde waarde hebben als iemand vanuit de JeugdzorgPlus bij een casusbespreking zou aansluiten. Sommige voogden werken van plek naar plek zonder een duidelijk plan te hebben' (professional JeugdzorgPlus).

Bij verschillende instellingen vindt consultatie plaats voorafgaand aan een mogelijke plaatsing in de JeugdzorgPlus. Dit kan bijvoorbeeld gaan om een informele consultatie aan een gezinsvoogd. Hiervoor zijn de mogelijkheden echter beperkt; er is vaak geen beschikbare tijd of budget. Een geïnterviewde vertelt dat verwijzers actief worden gevraagd de JeugdzorgPlus te consulteren, juist ter voorkoming van een gesloten opname. Ook is er een instelling, die in afspraak met gemeenten de expertise van de JeugdzorgPlus aan de voorkant zichtbaar laat zijn. Op het moment dat gezinnen met hoog complexe problemen in beeld komen en er een plaatsing wordt overwogen, wordt er gelijk met de JeugdzorgPlus contact wordt gelegd. Onder andere het gezin, school, het kind zelf en de gemeente gaan vervolgens om de tafel met experts vanuit de JeugdzorgPlus. Er vindt daar snelle diagnostiek plaats en een analyse van welke behandeling passend is om opname in JeugdzorgPlus te voorkomen.

2

Jongeren volgen onderwijs

'Toen zijn we met School2Care gestart en eigenlijk hadden we dat meteen moeten doen' (professional JeugdzorgPlus).

Voor jongeren die al (langdurig) niet naar school gaan, probeert men in de JeugdzorgPlus weer (stapsgewijs) met onderwijs te starten. Er zijn positieve ervaringen met School2care waar uitgebreide begeleiding wordt geboden. Onderwijs lijkt voor de hand te liggen als bevorderende factor maar in de praktijk blijkt het voor het ene kind gemakkelijker te realiseren dan voor het andere. Het is niet altijd mogelijk om de school waar kinderen vandaan komen, betrokken te houden. Bij uitstroom neemt de school van herkomst kinderen bovendien niet altijd terug. Als onderwijs niet lukt wordt met een dagbestedingsprogramma geprobeerd

om toch in een dagstructuur te komen. Ook kan er met behulp van een mentor gezocht worden naar een baan.

3

Een goede mentor, betrokken gezinsvoogd en/of extra ondersteuning op de groep is helpend

'Je kunt sneller stappen maken met jongeren als er meer individuele aandacht is' (professional JeugdzorgPlus).

Een mentor waar een jongere zich prettig bij voelt, die contact met ouders onderhoudt en echt met jongeren aan de slag gaat om zo veel mogelijk uit de behandeling te halen, kan het verschil maken. Daarnaast heeft het voordelen als er andere ondersteuning kan worden ingezet tijdens het verblijf. Bijvoorbeeld als er tijdig met gezinsmaatschappelijk werk kan worden gestart of als er voor de jongere gedurende een periode extra begeleiding kan worden ingezet op de groep. Bij de aanmelding en doorstroom kan de gezinsvoogd een belangrijke rol spelen. Als een voogd zich verantwoordelijk voelt voor een goede doorplaatsing en veel connecties heeft, kan dit het proces versnellen om een goede vervolgplek te vinden, aldus een geïnterviewde.

4

Bij voorkeur is het systeem gelijk goed betrokken

'Ik denk dat we heel systemisch moeten denken, en dan systemisch denken in de brede zin van het woord: school erbij, ouders erbij, gezinsvoogd erbij, en die betrokken houden' (professional JeugdzorgPlus).

Het is belangrijk alle belangrijke personen in de omgeving van de jongere te betrekken. Ook helpt het ouders als zij echt het gevoel hebben te worden betrokken in het traject en de regie houden. Zo blijkt dat de rol van een ouder in het gezin soms lastig in te schatten kan zijn bij aanvang, wat nog meer duidelijk maakt dat iedere behandeling echt maatwerk is. Er zijn voorbeelden van ouders die worden overschat of juist worden onderschat, waarbij de problematiek van ouders niet tijdig werd herkend, of ouders die te veel dan wel te weinig ruimte in de besluitvorming kregen. Maar ook bleek, dat bij de juiste aanpak, de betrokkenheid van een ouder een cruciale rol kan spelen in het slagen van een behandeling.

5

Crisisbeheersing door middel van scholing van medewerkers

'Wat een beschermende factor zou kunnen zijn is om veel tijd en geld vrij te maken om medewerkers te leren omgaan met crisis' (professional JeugdzorgPlus).

Het zou helpend zijn als JeugdzorgPlus instellingen meer investeren om hun medewerkers effectief te leren omgaan met crisissituaties en intensief te trainen op contactvaardigheden en crisisbeheersingsvaardigheden. Met goed crisismanagement kan een crisis vaak worden afgezworen voordat er echt ingegrepen moet worden. Voldoende training geeft medewerkers een gevoel van basale veiligheid omdat ze weten hoe ze met lastige situaties moeten omgaan en er geen situaties zijn die ze niet kunnen beheersen.

6

JeugdzorgPlus als onderdeel van een traject

'JeugdzorgPlus altijd als onderdeel van, niet als doel of eindstation' (professional JeugdzorgPlus).

Een JeugdzorgPlus plaatsing moet onderdeel zijn van het gehele traject, aldus een respondent. Bij voorkeur is zo'n plaatsing kortdurend. Eén van de respondenten benoemt dat een JeugdzorgPlus maatregel niet per definitie een bed zou hoeven te garanderen, maar 'zou moeten betekenen dat de kinderen en gezinnen met meervoudig complexe problematiek en hoog risicogedrag als het ware boven het reguliere zorgstelsel uitgetild worden'. Hiermee geef je de JeugdzorgPlus instellingen de bevoegdheid om deze gezinnen te brengen waar ze gebracht moeten worden, met één regiebehandelaar voor de gehele periode. Op deze manier is het aan de regiebehandelaar welke vorm van verblijf en behandeling het beste past, kijken er bij aanvang crisisspecialisten mee en wordt een jongere pas losgelaten als hij/zij hier klaar voor is.

Samenvattend komt uit de casuïstiektafels en interviews naar voren dat JeugdzorgPlus maatwerk is voor een hoog complexe doelgroep, waarbij de overgang van en naar de JeugdzorgPlus obstakels kent. Er zijn veel overeenkomsten tussen de beschrijvingen van de geïnterviewden, maar er zijn ook wisselende ervaringen. Waarbij er voor problemen die zich bij de éne instelling voordoen, al mogelijke oplossingen zijn gevonden bij een andere instelling. Het is daarom zinvol om zo veel mogelijk geleerde lessen te verzamelen en uit te wisselen en daarbij de ervaringen vanuit de verschillende perspectieven van alle JeugdzorgPlus instellingen te includeren.